శ్రీ

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్పత్రిక

కాకినాడ

రెండునెలల కొకసారి ప్రకటింపఁబడును.

(Journal of the Telugu Academy.)

సంపుటము. ౩౬. { సర్వజిత్తు. శ్రావణ - ఫాల్గుణములు } సంచిక ౩. ౬.

కాకినాడ:

పరిషత్కార్యాలయమునఁ బ్రకటింపఁబడినది.

చందా, పోష్టువ్యయముతో సంవత్సరమునకు రు ౩-౦-౦.

1947—48.

విషయసూచిక.

—:0:—

1. విస్మృత ప్రబంధ పద్యావళి ౪౩-౪౬.

2. వడి... యతి... ... ... ౪౭-౫౪.

చిలుకూరి పాపయ్యశాస్త్రిగారు.

3. సాహిత్యవిమర్శము ౫౫-౬౧.

వ్యాకరణవిద్యాప్రవీణ - అప్పల్ల సోమేశ్వరశర్మ, P. O. L.

4. గ్రంథస్వీకారము ౬౨-౬౬.

5. శివలీలావిలాసము – ద్వితీయాశ్వాసము 91-106.

నిశ్శంక కొమ్మనామాత్యుడు.

6. ఆయవ్యయపట్టిక 1946-47 I-IV.

వ్యయనామసంవత్సరము.

శ్రీ

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్పత్రిక.

కాకినాడ

రెండునెలల కొకసారి ప్రకటింపఁబడును.

(Journal of the Telugu Academy.)

సంపుటము. ౩౬. { సర్వజిత్తు. శ్రావణ - కార్తికములు } సంచిక 3. ౬.

విస్మృతప్రబంధపద్యావళి.

పెదపాటి సోమయ్య — కేదారఖండము.

ఉ. కన్నియ రూపుఁగోరుఁ; గనకంబులు గోరును దల్లి; బుద్ధిసం
పన్నతఁ గోరుఁ దండ్రి; కులభవ్యతఁ గోరును బంధుకోటి; ప
క్వాన్నఫలాదిభక్షణము లన్యులు గోరుదు;రిట్టు లన్నియున్
బన్నుగ నొక్క చో నొదవె; భాగ్యము సేసితిఁగన్య నిచ్చెదన్. 1

సీ. కెంజాయజడముడి కేశపాశంబును
బూపచందురుఁడును బూపుదండ
యురగకుండలమును దరళతాటంకంబు
వనజాప్తుఁ డగుకన్ను వాలుఁగన్ను
ముదురుఁ బున్కలపేరు ముత్యాలహారంబుఁ
గడుఁ గొంచెమగుచున్న ఘనకుచంబుఁ
బులితోలు దుప్పటి వెలిపట్టుచీరయుఁ
బాపపెండెంబును బసిఁడియందె

గీ. మృదువు దెలుపును నగు భూతిమృగమదంబు
నింత యొప్పున కుడివంక నెడమవంక
నిమ్మహాదైవమునకని యచ్చమెచ్చి
యర్ధనారీశ్వరుని గొల్చి రఖిలజనులు. 2

సీ. వేదాదులగు మహావిద్య లన్నియుఁ గూడి
మూర్తిమంతంబులై మొనసి కొలువఁ
గ్రతుమరీచ్యంగిరఃకణ్వాదిసంయముల్
కలుమాఱుఁ గనుసన్నఁ బనులు సేయ
సురసిద్ధకిన్నరగరుడవిద్యాధర
యక్షాదు లంతంత నభినుతింప
నారద విశ్వసనత్కుమారాంగిర
శ్శతరుతు లుభయపార్శ్వముల మెఱయ

గీ. భాషతోఁగూడి యానందభరితుఁ డగుచు
సత్యలోకేశ్వరుం డుండు సంస్తుతింప
నిమ్మహాసృష్టి కెల్లను నితఁడు గర్త
చూడు మీ బ్రహ్మలోకంబు సుభగమూర్తి. 3

సీ. చరియించువారికి సంకల్పసిద్ధిగా
నిర్మించె నెవ్వాఁడు నిజవనంబు
సార్వకాలికఫలసస్యంబు గల్పించి
వరమునిశ్రేణి నెవ్వాఁడు బ్రోచె
చీకటితప్పు చేసిన నవ్వఁ డదలించె
నింద్రుని తను వెల్ల హేయముగను
నుర్వీసురశ్రేణి కొరిమ లేకుండఁగఁ
బలికె నెవ్వాఁడు ప్రతాపంబు మెఱసి

గీ. యట్టి శ్రీవీరశైవాగమాదివేది
యైన గౌతమసంయమి యాశ్రమంబు
పొంతనెంతయు నొప్పారిపొగడ నెగడు
ననఘమానస శ్రీవైజయంతిపురము. 4

సీ. వనితయూర్పులచేత వావిలి వికసించి
పాటఁ బేంకనము లేఁ బరువమయ్యె
నాతుక చూచిన నలువొత్తెఁ దిలకంబు
కొమరారె మాటలఁ గొండగోఁగు
సతిముఖరక్తిచే సంపంగి సొంపెక్క
నవ్విన సురపొన్న మవ్వమలరె
నెలనాఁగ కౌఁగిట నిగురొత్తెఁ గురవకం
బంటినఁ జెలువొందె నామ్రతరువు

గీ. పొలఁతిపుక్కిటి మధువునఁ బొగడ వొలిచెఁ
గాంతపదసంగమున నశోకంబు విరిసెఁ
గాననములోన జాతియొకట్టియె తక్క
భూజములుఁ దీఁగలును బూచి బుపురులయ్యె. 5

సీ. హరియురస్థలివోలెఁ గరమొప్పఁ జూచితే
భాసురకమలాధివాసమగుచు
యాకాశతటమువోలె నసలారుఁ జూచితే
బంధులకుముదవిభ్రమము గలిగి
త్రిదివంబువోలె నొప్పిదమయ్యెఁ జూచితే
మకరకచ్ఛపమహామహిమ గలిగి
గగనంబువోలె నక్కజమయ్యెఁ జూచితే
రాజహంసస్ఫూర్తి రమణ గలిగి

గీ. యతిమనోహరమందమారుతవిహార
లోలకల్లోలమాలికాందోళకేళి
కలితబహువిధఖగసముజ్జ్వలత గలిగి
యమరెఁ జూచితె యీసరోజాకరంబు. 6

చందలూరి చిక్కన్న—నాచికేతూపాఖ్యానము

సీ. రాజితరత్న దర్పణ తోరణంబులఁ
గడుశోభితములైన కల్వాడములు
మానితకనకరంభా స్తంభపంక్తుల
భాసురోజ్జ్వలపతాకాసమృద్ధి
నిర్మలస్ఫురిత మాణిక్యకుంభంబుల
మెండైన చిత్రంపుమేలుకట్లు
ప్రకటితనూత్నమా క్తికరంగవల్లుల
రమణీయపరిమళద్రవ్యసమితిఁ

గీ. దనరు నగరంబు నుతనిరంతరవిభూతి
నతిశయంబుగఁ దగనలంకృతుఁ లొనర్చి
బహుపదార్థంబు లొడఁగూర్చి పరిణయమున
కాయితముసేసి రంత వా రనుపమముగ. 1

సీ. బహువిధపరిమళభరితోదకంబులఁ
జెలువంబు శోభిల్ల జలకమార్చి
నిండారు పండువెన్నెల సోయగము నవ్వు
పసిఁడికమ్ములకెల్ల పట్టుఁగట్టి
కబరిభారంబునఁ గన్నెచెంగలువలు
పసమీఱఁ గొనలుదోఁపంగఁ జెరివి
తీంద్రించు పసిఁడి దీధితులచే నమరెడు
నవరత్నమయభూషణములు దొడిగి

గీ. మృగమదముఁ గుంకుమంబును మేళవించి
గంధసారంబు మైఁదీగఁ గలయ నలఁది
శ్రీలు మెఱయంగఁ బరిణయోచితము గాఁగ
సఖులు శైసేసి తెచ్చిరి చంద్రముఖిని. 2

వడి – యతి

చిలుకూరి పాపయ్యశాస్త్రి.

తెలుఁగుభాషలో ఛందోబద్ధమయిన కవితామార్గములం దన్నిటను వడులకు ప్రాసములకు మహత్త్వ మధికము. వానిని కూర్చుటలో నితరభాషాకవులందఱికంటె నాంధ్రకవులకు శ్రమ మత్యధికము. కాని వాని నవధానముతో ననువుగఁ గూర్చినచోఁ బద్యములు తీర్చి దిద్దినట్లుండును. తొలుత నీవడులు ప్రాసములుగూడ తెలుఁగుకైతల కలంకార మాత్రములుగనే యవతరించి, క్రమముగ లక్షణములలో నగ్రస్థానము నాక్రమించినవి. నేఁటి కయిదు శతాబ్దులకుముందు కొఱవి గోపరాజ కవి తానురచించిన 'సింహాసన ద్వాత్రింశిక' యనుప్రబంధమునందునీని ప్రాశస్త్యము ని ట్లుగ్గడించినాఁడు.

వ. ఆంధ్రమండలంబునం గోణదేశంబునం దెలుంగు కవితకు ప్రాలు
వళ్లు ననునియమంబులు చూచినాఁడ; నవి యెయ్యెడం దఱుచు
గాకుంట సపూర్వంబు, బవధరింపుము.

శా. పుణ్యస్త్రీకి గణింప మంగళగుణంబు ల్సొమ్ములై యొప్పగాఁ
బణ్యస్త్రీకి సువర్ణసక్తికి సుహాసవ్యక్తి భూషాకృతు
ల్గణ్యంబౌగతి సంస్కృతంబునకు వాగ్భావంబు శోభంబు లా
వణ్యాకారము తోఁ; దెనుంగునకుఁ బ్రాస్వళ్లుం గను న్వర్ణియుల్.

౧. ౧౯౦

క. తప్పక వళ్లును బ్రాలును
ముప్పిరి గొనఁదగిన శబ్దములు మెఱుఁగెక్కం
జెప్పినఁ గవితాచాతురి
యొప్పును వెట్టిన పసిండియొఱపున మెఱయున్. ౧. ౧౯౨.

ఈ ప్రసంగమునుబట్టి గోపరాజకవి సమయమునకు వడులు ప్రాసములు నితరభాషలందుఁ దఱుచుగ లేనట్లును, వీని నవధానముతోఁ గూర్చిన కవితలు తీర్చిదిద్దిన బంగారుప్రతిమలవలె మెఱుఁగెక్కు ననుటయు వ్యక్తమగుచున్నది. ప్రాలు వళ్లును అలంకారశాస్త్రీయము లనుటయుఁ బైప్రసంగమున విదితమగుచున్నది. నన్నయభట్టారకుఁడు మున్నగు ప్రాచీనకవులు వీనిని గూర్చుటలో విశేషావధానమును పాటించుటఁ జేసి నాఁటి శబ్దస్వరూప నిర్ణయమునకు నైతము నివి మిక్కిలి యుపకరించినవి, ఉపకరించుచున్నవి.

కవిజనాశ్రయము కావ్యాలంకార చూడామణి మున్నగు లక్షణ గ్రంథములలోఁ గొన్నిటఁ బాదాదినున్న యక్షరము వడి యనియే వ్యవహరింపఁబడినది 'వడి' యనుపదము 'యతి' యనుపదమునకుఁ బర్యాయముగ వ్యవహరింపఁబడలేదు. కాని అనంతుఁడు మున్నగు కొందఱు లాక్షణికులు వీనిరెంటిని విశ్రమాద్యర్థములలోఁ గూడ పర్యాయ పదములుగ వ్యవహరించినారు. ఈ విషయమున లాక్షణికుల విబోధన మెట్లున్నదో యరయుదము.

ఆంధ్రశబ్దచింతామణికర్త వడినిగూర్చి, 'వళి రాద్య మనన్తరాక్షరం ప్రాసః' అనినాఁడు. అనఁగా పద్యపాదమున కాద్యక్షరము వళి యనియు, తరువాతియక్షరము ప్రాసమనియు సంజ్ఞకలవని భావము. ఈ విషయమునే యప్పకవి పాఠమును తద్వివరణమును నిట్లున్నవి.

శ్లో॥ ఆద్యో వళి ర్ద్వితీయో వర్ణః ప్రాసోఽత్ర పాదపాదేషు-

క. చరణ చరణమున కాద్య
క్షరములు వళు లయ్యె నరయ నిమ్మహిఁ దత్త
చ్చరణములలోనఁ జెప్పిన
యిరవులఁ బొందింపవలయు నెల్లకృతులలోన్.

అనఁగా పద్యపాదమునందలి మొదటియక్షరము 'వళి' యనియు దాని నారూఢపాదములయందలి యతిస్థానమున ననుపవలయు ననుట. యతిస్థానములును ఆయావృత్తభేదమునుబట్టి వేర్వేఱుగ నుండుట ఛందఃప్రకరణములయందు లాక్షణికులు తెలిఁగించియున్నారు. పద్యములలో నియమితస్థానములందు వళివర్ణమునేగాని తత్సజాతీయవర్ణములనుగాని కూర్చుట తెలుఁగుకవితయందలి పరిపాటి. ఏయే వర్ణములకేయే వర్ణములతో సాజాత్యము కలదో దానిని నిర్ణయించుటకే లక్షణగ్రంథములందు యతిప్రకరణము లవతరించినవి. సాజాత్య నిర్ణయమును గూర్చి పొత్తపి వేంకటరమణకవి లక్షణశిరోమణిలో నిట్లు వాకొనినాఁడు.

క. ఎన్నిట యతి రావలె నని
　యెన్నిట సంస్కృతమునందు నగు విచ్ఛేదం
　బెన్నిట యతి రావలె నని
　యెన్నిటఁ దెనుఁగునకు మొదటియక్షర మమరున్.

వ. సంస్కృతంబునకు యతి పదచ్ఛేద సంజ్ఞం దనరు; నాంధ్రభాషా
　కవనంబున వర్ణోత్పత్తిస్థానబలంబున ప్రత్యాహారప్రయత్నసామ్యం
　బున నాంధ్ర ప్రాకృత శాస్త్రోద్భవ తద్భవ తత్సమవర్ణ నియమ
　సామ్యంబునం జేసి వర్ణంబుల కన్యోన్య సంబంధం బగుటం జేసి
　నాదిమకవులు నిర్ణయించిన యతులలోఁ దెలుఁగులో మొదలి
　యక్షరంబు విచ్ఛేదస్థానంబున రావలయును గానఁ దద్వర్ణోత్పత్తి
　క్రమంబు వివరించెద ననినాఁడు.

పైనఁ బేర్కొనఁబడిన సంస్కృతంబునందు యతి యనఁగాఁ బదమునకు విచ్ఛేదము. (పదము విఱుగుట.) అనఁగా విశ్రమస్థానము.

సంస్కృతమునందును ఈవిచ్ఛేదము తొలుత పాదాంతమునం దేర్పడి, క్రమముగ ధాతువుల ప్రాతిపదికముల తుదిని, ఉపసర్గల తుదిని,

ఆవెనుక సంధివశమునఁ బైయచ్చులతోఁగూడిన తావులందును ఏర్పడి నట్లు లీ సంస్కృతలాక్షణికుల ప్రసంగములఁ దెలియుచున్నది. కనుఁడాపరిపాటి:—

సూ. యతిర్విచ్ఛేదః. ౬. ౧.

వృత్తి. విచ్ఛిద్యతే విభజ్యతే పదపాఠో అస్మిన్నితి విచ్ఛేదో విశ్రమస్థానమ్. పింగళఛందశ్శాస్త్రము.

శ్లో. యతి శ్ఛందోఽధి రూఢానాం శబ్దానాం యావిధారణా

భామహుని కావ్యాలంకారము.

అనఁగా ఛందోబద్ధము లయినపద్యము లందలిపదములకు విచ్ఛేదము యతి యని యర్థము.

సూ. విరసవిరామోయతిభ్రష్టమ్.

వామనసూత్రములు.

వృత్తి. విరసః శ్రుతికటుః విరామో యస్మిన్ తత్ విరసవిరామమ్ యతిభ్రష్టమ్.

విరామో విచ్ఛేదనియమః—అనికామధేనువ్యాఖ్య.

ఈసూత్రవృత్తి వ్యాఖ్యానములనుబట్టి 'యతి' యనఁగా విశ్రమస్థానము అని తెల్లమగుచున్నది.

శ్లో. పాదాన్తఏవ కేచిచ్చ పాదమధ్యేఽపి కేచన
యతిం వదన్తి తత్రాపి విశేషః స్ఫుట ముచ్యతే
ధాతునామస్వభిన్నేషు యతి ర్భవతి నాన్యథా
ఉపసర్గాన్తత శ్ఛేదః ప్రత్యయాదౌత యోఃక్వచిత్
స్వరసంధౌతు సంప్రాప్త సౌందర్యా ద్యతిరుచ్యతే
తుచాదయో నప్రయోజ్యావిచ్ఛేదా త్పరత స్తథా
ప్రత్యయాదౌ యతి ర్నామ్నాం షష్ఠ్యామే వేతి కేచన.

మందారమకరందము.

తెలుఁగు లాక్షణికులును యతియన విశ్రమస్థాన మనియేవారికి నిరి గాని పదవిచ్ఛేదమే యతి యగునట్టి తెలుఁగును సమగ్రముగఁ బాటింపలేదు. పదమధ్యమునందును పలుతావుల యతిని గూర్చినారు. యతిస్థానమున చరణాద్యక్షరము అనఁగా వడివర్ణము, లేక సజాతీయాక్షరమును గూర్చుటలో నియమముల నధికముగఁ బాటించుచు వచ్చినారు. ఈవిషయమే యీక్రింది లాక్షణిక ప్రసంగముల నెట్లు వర్ణింపఁబడినదో కనుఁడు:— .

క. విలసత్పాదాద్యక్షర
ములు వళ్లగు నాద్వితీయములు ప్రాల్, వళ్లు
న్నెలకొనుఁ దమతమపాదం
బుల యతిపై, నన్నిపాదములఁ బ్రా లమరున్.

కవిజనాశ్రయము.

క. పాదముల వళ్లుఁ బ్రాసము
లాదిమము ద్వితీయమైన యక్షరములు ద
త్పాదంబుల యతుల విసం
వాదము గాకుండఁ దగిన వళ్లిడవలయున్.

సింహాసనద్వాత్రింశిక.

క. పాదాదిమవర్ణము వడి
యాదరమున వాని వాని యతి నిడఁగఁదగున్.
పాదద్వితీయ మనురును
బాదంబులు నాలుగింటఁ బ్రాసంబనఁగన్.

తాతంభట్టు–కవిచింతామణి.

క. వడియనఁ బాదాదులయం
దిడు నక్షరమేది యదియె యెనచేనుక యె
య్యెడ యతిరావలె నని రట
నిడుటయు విరతులకు సంజ్ఞ యనసుతిమంత్రీ.

చిత్రకవి పెద్దన-లక్షణసారసంగ్రహము.

పైలాక్షణిక ప్రమాణములనుబట్టి పద్యపాదములందలి మొదటి వర్ణము వడి యనియు, ఆవర్ణమును యతిస్థానమందునుపవలయు ననియు, అట్లిడుట యతి యనఁబడుననియుఁ దెలియుచున్నది. దీనిని బట్టి యతి వడి పర్యాయపదములు గానట్లు వ్యక్తమగుచున్నది. కవిజనాశ్రయము మొదలగు లక్షణగ్రంథములలో యతికిఁ బర్యాయపదములుగనే విశ్రమాదిశబ్దములను పేర్కొనినారు.

క. విశ్రాంతి విరతి విశ్రమ
విశ్రామ విరామ విరమ విరమము లనఁగా
విశ్రుతమగుయతి కృతి కథ
కశ్రావ్యంబై బెడంగుగా నిడవలయున్.

కవిజ. సంజ్ఞా. ౭౦

గీ. విరతి విశ్రామ విశ్రాంతి విరమ విరమ
ణాభిధాన విరామము లనెడిపేళ్లు
యతికిఁ బర్యాయపదములై యమరుచుండు

కావ్యాలంకారచూడామణి. ౭ ౨౭.

ఇది యిట్లుండఁ గొందఱు లాక్షణికులు కొందఱు యతిని వడిని బర్యాయపదములుగాను చరణాదిమ వర్ణమును విశ్రమస్థానమునుగాను దెలిపినారు కనుఁడు :—

క. యతి విశ్రాంతి విరామ వి
రతి విశ్రమ విరమణములు విరామము వడి వి
శ్రుతవిశ్రామము లను నివి
యతులకుఁ బదిపేళ్లుఁ జెల్లు నార్యులకు గృష్ణా.

ఛందోదర్పణము.

గీ. విరతి విశ్రాంతి విశ్రామ విశ్రమములు
శ్రాంతి విరమణ విరమ విరామయతులు
ననఁగ నివితొమ్మిదియు వళి నాఖ్య లయ్యె
భవ్యసత్ఫలాయామ్య భాగగేహ.

అప్పకవీయము.

కాని మును పేర్కొనిన తెలుఁగులాక్షణికులె ప్రచుర సమ్మతిని బట్టి చరణాద్యక్షరమున కేగాని యతిస్థానమునందలి యక్షరమునకు వళియను సంజ్ఞ లేకుండుటచేతను, ఇందలి యతి సంస్కృతమునందలి యతితో సమానమయిన నియమములతోఁ గూడియుండుటచేతను వళి-యతి వేర్వేరనుటయే యుక్తమని తోఁచెడిని.

శ్రీవిజయాశ్రయనామంబు భీమనవృత్తలక్షణములను దెలుపునపుడు విశ్రమాదియతి పర్యాయపదములనే యుపయోగించినాఁడు. వళి యను పదమును మాత్రము విశ్రమమునకు బహుగా నుపయోగింపలేదు. ఉదాహరణమునకై కొన్ని లక్షణముల నిటఁ గింపుచున్నాఁడను.

లాటీవిట వృత్తము—

సస మామయుతంబులు సూర్య యతి
శ్రీవ్యాప్తై లాటీవిట వృత్తం
బసమానయశా నుతిమానగుణా
యాశ్చర్యాన్వితంబగు ధాత్రిన్.

మానినీ వృత్తము—

కాకరముల్ క్రియ గన్గొన నేడు భ
కారము లొక్క గకారముతో
గారవమై చనఁగా యతి పన్నిడఁటం
గల్గిన మానిని కామ విభా!

తురగవృత్తము—

న న న న సజములును జగము
దుదఁగాఁ గొల్పిన రేచనాఁ
జనుఁ దురగ మన జగతి నిది
మనుసంఖ్యయుక్త విరామమై

అశ్వలలిత వృత్తము—

న జగణముల్ భజద్వయముతోఁ బె
నంగి భవయుక్తమై ధరణి సూ
ర్యజమగు విశ్రమం బమరియున్న
నశ్వలలి తమ్మగున్ గుణనిధీ

కవిరాజ విరాజితము—

క్రమమున నొక్క నకారము నాలుజ
కారములుం బరగంగ వకా
రమును నొడంబడి రాఁ గవిరాజ వి
రాజిత మన్నది రామ విభా!

దీనినిబట్టి కూడఁ బాదాద్యక్షరమును 'వలి' యనియు విశ్రమస్థానమం దలి యక్షరమును యతి పర్యాయపదములతోను వ్యవహరించుట లాక్షణికాభిమత మైనట్లు తోఁచును.

పైన నేఁజేసిన ప్రసంగ మంతయు లాక్షణిక ప్రమాణములను బురస్కరించుకొని నాయూహాపోహలఁ జేసినాఁడ. విమర్శకు లందఱు స్థూలసూక్ష్మముల నారసి సరియగు నిర్ణయము నరసెదరుగాక.

శ్రీ

"సాహిత్యవిమర్శము"

"వ్యాకరణ సాహిత్యవిద్యాప్రవీణ." అప్పల్లసోమేశ్వరశర్మ. P. O. L.

శ్లో. శ్రీమేధాదక్షిణమూర్తిం సచ్చిదానందవిగ్రహమ్।
వటమూలాశ్రయం వందే వసిష్ఠమునివేష్టితమ్॥

౧. శాస్త్రలక్షణాదికము.

అనాద్యవిద్యావిలసితము శీతోష్ణసుఖదుఃఖాదిబహుద్వంద్వ భూయిష్ఠము జననమరణప్రవాహరూపము సచ్చిదానందాత్మకపర బ్రహ్మజ్ఞానైకనివర్త్యము నగునీసంసారమునఁ బరిభ్రమించు సమస్త మానవులకు నభిలషణీయములగు నర్థములు నాలుగు. అవిధర్మార్థకా మమోక్షములు. పురుషులు కోరఁదగినవిగానఁ బురుషార్థములను పేరు వీని కుచితముగనే యున్నది. వీనిలో మొదటి మూఁడింటికిఁ ద్రివర్గ మనియు మోక్షము నాల్గింటికిఁ జతుర్వర్గమనియు "త్రివర్గోధర్మకామా ర్థై శ్చతుర్వర్గ స్సమోక్షకైః" అనురీతిని ప్రాచీనులు సమాఖ్య నేర్పఱచి యున్నారు.

వీనిలో "నస పునరావర్తతే" మొదలగు శ్రుతులచే మోక్షము నకు నిత్యత్వము; "తద్యథేహ కర్మచితో లోకః క్షీయతే ఏవమే వా ముత్ర పుణ్యచితో లోకః క్షీయతే" మొదలగు శ్రుతులవలనఁ బ్రత్య క్షసిద్ధమగు కార్యత్వమువలనను మిగిలిన పురుషార్థముల కనిత్యత్వము నవగతమగుచున్నది.

ఇట్టిపురుషార్థములన్నిటియొక్క స్వరూపసాధనఫలాది నిరూప కములగు నుపాయములు శ్రుతిస్మృతీతిహాసపురాణాదులు పెక్కులు కలవు. వానిలో శ్రుతు లన ఋగ్యజుస్సామాథర్వము లనునాలుగువేద ములు. వేదార్థస్మరణపూర్వకముగ మన్వాదులచేరచింపఁబడినవి

స్మృతులు. వేదార్థోపబృంహకములగు రామాయణమహాభారతాదు లితిహాసములు. వేదార్థోపబృంహకములేయగుచు వంశవంశానుచరిత సర్గప్రతిసర్గ మన్వంతర వర్ణనవిశిష్టములగుచోఁ బురాణము లనఁబడును. అట్టివి భాగవతాదులు. ఇట్లే శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోనిరుక్త జ్యోతిషకల్పనామకములగు వేదాంగములును వేదోక్తరీతిని వేదోపకారకములయి ప్రకాశించుచున్నవి. వీనిలో శ్రుతు లపౌరుషేయములు. మిగిలిన వన్నియుఁ బౌరుషేయములే.

పై వాని కన్నిటికి నుపదేశములనియు శాస్త్రము లనియు వ్యవహారముకలదు. అయ్యది యుక్తమే. ఉపదేశమనఁగ కర్తవ్యాకర్తవ్యములలో నొకదానిని బోధించు పౌరుషేయాపౌరుషేయములయిన వాక్యములలో నొకవాక్యము. అదియే శాసింపఁదగుటచే శాస్త్రమనియుఁ జెప్పఁబడును. 'శాసు' (అనుశిష్టౌ) అను ధాతువుకంటెఁ గరణార్థమున ష్ట్రన్ ప్రత్యయమువలన శాస్త్రమనురూపము సిద్ధమగుచున్నది. ఎయ్యది విధినిషేధములను శాసించుచున్నదో అదియే శాస్త్రమని తాత్పర్యము. కావుననే "ప్రవృత్తిర్వా నివృత్తిర్వా నిత్యేనకృతకేనవా పుంసాం యేనోపదిశ్యేత తచ్ఛాస్త్ర మభిధీయతే" అని యభియుక్తులు నుడివియున్నారు.

ముఖ్యముగ శాస్త్రోపదేశశబ్దవ్యవహారము శ్రుతులకే వర్తించు ననియు మిగిలినవేనికైన నట్టివ్యవహార ముపచరితమనియు (శాసకత్వధర్మముచే లక్షణావ్యాపారమువలన సిద్ధించినది) గ్రహింపనగును.

ప్రతిశాస్త్రము వేదమూలకముగా నుండవలయును. అట్టిదానినే యంతర్వాణివర్యు లాదరింపవలయును. ఈవిషయమే పద్మపురాణమున బదునేడవ యధ్యాయములో "అతో వేదవిరుద్ధార్థ శాస్త్రోక్తం కర్మసంత్యజేత్ । స్వబుద్ధిరచితైశ్శాస్త్రైః ప్రతార్యేహచ బాలిశాన్ । నిఘ్నన్తి శ్రేయసో మార్గం లోకనాశాయ కేవలం । నిందన్తి దేవతా వేదాం

స్తపో నిందన్తి సద్ద్విజాన్ । తేన తే నిరయం యాంతి హ్యాసచ్ఛాస్త్రనిషే వణాత్ । శ్రుతిస్మృతిసదాచారవిహితం కర్మ శాశ్వతం । స్వం స్వం ధర్మం ప్రయత్నేన శ్రేయోఽర్థీహ సమాచరేత్" మొదలగుశ్లోకములచేఁ బ్రతిపాదింపఁ బడియున్నది. కాన వేదావిరుద్ధ మగుశాస్త్రమునకే శాస్త్ర గ్రాహ్యత యని సంప్రదాయము.

౨. శాస్త్రపరిగణన.

శాస్త్రములలోఁ బ్రసిద్ధ వ్యవహారగోచరము లాఱు. అయ్యవి వ్యాకరణ పూర్వమీమాంసోత్తరమీమాంసా సాంఖ్య వైశేషిక న్యాయనామకములు. వీనికే దర్శనములనియు వ్యవహారముగలదు. "పాణినే ర్జైమినేశ్చైవ వ్యాసస్య కపిలస్యచ, కణాద స్యాక్షపాదస్య దర్శనాని షడేవహి" అను నార్యోక్తి యిందుఁ బ్రమాణము. అయినను బూర్వోక్తశాస్త్రలక్షణాక్రాన్తవిషయములగుటచే యోగచ్ఛందో జ్యోతిరాదులకును శాస్త్రవ్యవహారముచితము; లోకమున జాగరూకమై యున్నదికూడ. పదానుశాసకత్వ, కర్మ నిరూపకత్వ బ్రహ్మప్రతిపాదకత్వ పదార్థపరిశీలకత్వాదిలక్షణములచే వ్యాకరణ పూర్వోత్తర మీమాంసా న్యాయవైశేషికాదులకెట్లు శాస్త్రత్వ వ్యవహారము సిద్ధించినదో యట్లే జ్యోతిశ్ఛందో యోగాదులకును వేద విహితకర్మల కుపయోగించు కాలాదులను బోధించుట, వేదసంరక్షణ సమ్యగ్వి జ్ఞానాదుల కుపయోగించుఛందస్సులను నిరూపించుట మొదలగు లక్షణములచే శాస్త్రత్వ వ్యవహారము సిద్ధించును.

తత్త్వము నాలోచింప, సాక్షాత్తుగఁ బురుషార్థ సాధనాదుల నుపదేశించు స్వభావముగల వేదమున కవిరుద్ధము, పరంపరగఁ బురుషార్థ సాధనాదుల నుపదేశించు స్వభావముకలదియు నగునేదేని యొక యపూర్వార్థమునెయ్యది బోధించునో యట్టిది సర్వమును శాస్త్ర మనిచెప్పుటయుక్తమని తోఁచెడిని. కాన "ఇతిహాస పురాణాభ్యాం

వేదం సముపబృంహయేత్ । బిభేత్యల్పశ్రుతాద్వేదో మా మయం ప్రహరిష్యతి" అని చెప్పినరీతిగ వేదోపబృంహకములగు నితిహాస పురాణాదులకు వర్ణస్వరమాత్రాది బోధకమగుశిక్షకు వేదార్థమును నిర్వచించు నిరుక్తమునకు మన్త్రవినియోగముచేఁ గ్రత్వనుష్ఠానాదు లనుపదేశించు కల్పములకు నిట్లే తత్తల్లక్షణములవలన ధర్మశాస్త్రాదుల కును శాస్త్రత్వము నంగీకరింపవచ్చును. కావుననే శాస్త్రపరిగణన యం దవ్యవస్థ చిరకాలమునుండి యనుభూతమగుచున్నది. ఎట్లన ? శాస్త్రము లారేయని కొందఱందురు. "అంగాని వేదా శ్చత్వారో మీమాంసా న్యాయవిస్తరః । పురాణం ధర్మశాస్త్రంచ విద్యా హ్యేతా శ్చతుర్దశ" అను నార్యోక్తినిఁబట్టి శాస్త్రములు పదునాలుగని మరి కొందఱు. ఆయుర్వేద ధనుర్వేద గాంధర్వవేద శిల్పవేదనామకము లగు నుపవేదములను గూడ పై పదునాలుగింటితోఁగలిపి పదునెనిమిది శాస్త్రములనుట యుక్తమని యింకకొందఱి యభిప్రాయము వార్తా దండనీతులను గలిపి యిరువదివిద్యలని కొందఱియాశయము. కావ్యా లంకార శాస్త్రమును గూడఁ గలిపినచో నిరువదియొక్క విద్యలగునని కావ్యాలంకార తత్త్వవేత్తల తాత్పర్యము. ఇట్లే కొందఱు శాస్త్రము లకు విద్యలకుఁ గళలకుఁ బరస్పరభేదము నంగీకరించుచున్నారు. శాస్త్ర ములకు విద్యలకు నభేదమును, కళలకుఁ బార్థక్యమును గొందఱొప్పు చున్నారు. అన్నిటికి నైక్యమును ముఖ్యముగఁ గొన్నింటికి నౌపచారిక ముగఁ గొన్నిటికిని శాస్త్రవ్యవహారమును విమర్శకు లభిలషించు చున్నారు. మొత్తముపైని శాస్త్రసంఖ్యాన మనాదిసిద్ధమగునొక నిశ్చ యమునననుసరించి యుండలేదని దీనివలన స్పష్టమగుచున్నది. అందుచే నిట్టి యభిప్రాయభేదములకంటె శాస్త్రము లనంతములనుట సముచి తము "అనంతా వై వేదాః" అను నభియుక్తోక్తివలె "అనంతానివై శాస్త్రాణి" అను నభియుక్తోక్తినిఁగూడ నంగీకరింపవలయును.

౩. సాహిత్య పదార్థము.

ఇట్లు శాస్త్రలక్షణాదులను సంగ్రహముగఁ బరిశీలించిన పిదపఁ బ్రకృతమున సాహిత్యమునకు శాస్త్రత్వము కలదా? లేదా? యను విషయమును జర్చించుటకుముందు సాహిత్యపదార్థమును గొంతవఱకు విచారింపవలసియున్నది. సహితశబ్దముకంటె భావార్థమున ష్యఞ్ ప్రత్యయముతో సాహిత్యశబ్ద మేర్పడుచున్నది. సహితశబ్దమునకు సంయుతములని (కలిసియున్నవి) యర్థము. కానఁ బరస్పరము కలిసియున్న పదార్థములభావము (అనఁగా కలయిక) సాహిత్యమని సామాన్యముగ వ్యాకరణానుసారియగు వ్యుత్పత్త్యర్థము లభించును. ఈసాహిత్యపదమును "పంచమీ సాహిత్యవిద్యా" ఇత్యాదివాక్యములచే రాజశేఖరాదులు మొదట నలంకారశాస్త్రపరముగ నుపయోగించిరి. క్రమముగ రుయ్యక విశ్వనాథాది విరచితములగు సాహిత్యమీమాంసా సాహిత్యదర్పణాది గ్రంథములవలన నీసాహిత్యపదము కావ్యపరముగ నలంకార శాస్త్రపరముగను లోకమునఁ బ్రసిద్ధిని వడసెను. దీనికిఁ గారణ మిదియై యుండనచ్చును:— ప్రాచీనాలంకారికాగ్రేసరులగు భామహాదులు "శబ్దార్థౌసహితౌ కావ్య"మ్మని కావ్యలక్షణము నంగీకరించిరి. పిదపఁ గొంతకాలమున నానంద వర్ధనాచార్యులు మహాసంరంభముతో విలక్షణమగు కావ్యాత్మను స్థాపించినను శబ్దార్థములకుఁ గావ్యశరీరత్వమును ద్రోసివేయలేదు. మమ్మటాద్యాలంకారి కాచార్యులందఱు దీనినే యనుసరించిరి. కానఁ గావ్యపదమునకు సామాన్యముగ శబ్దార్థము లనియర్థము "నను శబ్దార్థౌ కావ్యమ్" మొదలగుకావ్యానుశాసకుల సంవాదము లీవిషయమునఁ బెక్కులుకలవు. శబ్దార్థములు (పరస్పరాఽవియుక్తములు) శబ్దమునువిడిచి యర్థము నర్థమునువిడిచి శబ్దమును నుండవని యభిప్రాయము. కావుననే కవికులపతి కాళిదాసు పార్వతీపరమేశ్వరులను శబ్దార్థములతోఁ బోల్చెను. లోకమున నేభాష

మైన నేసంభాషణమైనఁ గొనకే వ్యవహారమైనను శబ్దార్థములనువిడిచి ప్రతిష్ఠనుఁ బొందఁజాలదు. అందుచేతనే శబ్దార్థములకు సమప్రాధాన్యము. ఈవిషయమున "శబ్దార్థౌ సత్కవిరివ ద్వయం విద్వానపేక్షతే" అని మాఘుని సంవాదమున్నది. ఇట్టి పరిస్థితినిబట్టి "సహితములగు శబ్దార్థములభావము (సహితయోః=శబ్దార్థయో ర్భావః) అనఁగాసంబంధము సాహిత్య మనుతలంపుతో మొదటఁ గావ్యపరముగను క్రమముగ శబ్దార్థస్వరూపాది నిరూపకమగు శాస్త్రపరముగను సాహిత్యపదము నుపయోగించిరి. కొంతకాలమునకదియే రూఢప్రాయమైనది. అని

సహితము లన శబ్దార్థములనియు వానిసంబధమే సాహిత్యమనియు శాస్త్రకారు లందఱు నొప్పుకొనవచ్చును. కాని శబ్దార్థసంబంధ విషయమున మాత్ర మభిప్రాయములు భిన్నభిన్నములుగనుండును. "పదపదార్థసంబంధము శక్తియనఁబడును. అయ్యది యీపదమువలన నీయర్థము తెలుఁగునది యను నీశ్వరేచ్ఛారూపము" అని నైయాయికుల యాశయము. "అనాదిసిద్ధ మగుబోధహేతుత్వముః శక్తి. కావుననే "ఇంద్రియాణాం స్వవిషయే ష్వనాది ర్యోగ్యతా యథా। అనాదిరర్థైశ్శబ్దానాం సంబంధో యోగ్యతా తథా" అనిచెప్పఁబడినది." అని వైయాకరణులయభిప్రాయము. ఇట్లే మఱికొందఱు శాస్త్రకర్తలును దమ తాత్పర్యముల నీషద్వైషమ్యముతో సూచించిరి. ఇట నాలంకారికులు వేఱుమార్గముల ననుసరించిరి. శృంగార ప్రకాశకారుఁడగు భోజరాజు శబ్దార్థముల సంబంధమే సాహిత్యమనుచు నాసంబధమునుఁ బండ్రెండు విధములుగ నిరూపించెను. చూడుడు:— "కింసాహిత్యం? యశ్శబ్దార్థయోస్సంబంధః। సచ ద్వాదశధా। అభిధా, వివక్షా, తాత్పర్యం, వ్యపేక్షా, సామర్థ్యం, అన్వయః, ఏకార్థీభావః, దోషహానం, గుణోపాదానం, అలంకారయోగః, రసావియోగశ్చేతి" అని ఈపండ్రెండింటికి సాహిత్యములనియే వ్యవహారము. కాని వీనిలో మొదటియెనిమిది

వ్యవహారసామాన్యసాహిత్యములనియుఁ గడపటినాలుగు కావ్యనియతసాహిత్యములనియు భోజుఁడు తలఁచెను. ఈవిశేషమును సరస్వతీకంఠాభరణవ్యాఖ్యాతయగు రత్నేశ్వరుఁడు "ధ్వనిర్వర్ణాః పదం వాక్య"మిత్యాది ప్రథమశ్లోకవ్యాఖ్యానమున స్పష్టపఱచెను. "తదయమత్ర తాత్పర్యసంక్షేపః। సాహిత్యస్వరూపనిరూపణాయ కిల ఏషగ్రన్థారంభః। సాహిత్యంచ శబ్దార్థయోస్సంబంధః। తత్రశబ్ద ఏవ కతిధేత్యాకాంక్షాయామయం విభాగోధ్వనిరిత్యాది। అర్థస్తు స్తంభకుంభాది లక్షణో లోకేశాస్త్రేచ ప్రసిద్ధః। సంబంధః కశ్చిదనాదిః। సర్వస్యాయమానస్తు సంబంధో నాఽన్యత్రేత్యస్మిన్నాయతతే। స చతుర్విధః। దోషహానం, గుణోపాదానం, అలంకారయోగః, రసాఽవియోగశ్చ" మొదలగు వాక్యములచే భావప్రకాశకర్త శారదాతనయుఁడును "ద్వాదశధా సంబద్ధ శబ్దార్థస్యాస్య స్వసాహిత్య"మిత్యాదివాక్యములచే భోజునే యనువర్తించెను. మరికొందఱాలంకారికులుగూడనీమతమునే యించుమించుగ సమర్థించిరి. అందుచే వీరందఱిమతమునఁ గావ్యనియతమగు రసాఽవియోగాదిరూప శబ్దార్థసంబంధము సాహిత్యపదార్థము.

(సా వ శే ష ము).

గ్రంథస్వీకారము.

---

1. శ్రీరామకృష్ణమఠస్వర్ణోత్సవ సంపుటము. (1948) శ్రీరామకృష్ణమఠము. (మైలాపూరు) చెన్నపురి వారిచేఁ బ్రకటింపఁబడినది.

ఈ స్వర్ణోత్సవ సంచిక సుందరములగు చిత్రములతోడను శ్రీరామకృష్ణ వివేకానందాది మహనీయులను గూర్చియు, వేదాంత విషయములను గూర్చియు వివిధవ్యాసములతోడను విరాజిల్లుచున్నది. సనాతనధర్మోద్ధరణము సత్యాహింసలు మొదలగు ధర్మవిషయక వ్యాసములు గలవు, దక్షిణభారతదేశమున శ్రీరామకృష్ణసేవా సంఘప్రారంభవికాసములుగూడ వివరింపఁబడినవి. హిందూమత ధర్మ పునరుద్ధరణమునకై శ్రీరామకృష్ణవివేకానందులు గూర్చిన మహత్ప్రయత్నములును, వారిమతప్రచారమును పవిత్రజీవితములును దెలియని హైందవు లుండుట యరుదు. కేవల మతవిషయమునఁ గాక విద్యాపోషణము క్షామనివారణము మొదలగు సాంఘిక విషయములందును శ్రీరామకృష్ణమఠమువా రొనర్చుచున్న దేశసేవ ప్రశంసనీయము.

వెల 2-0-0.

2. కుందమాల— శ్రీ బులుసు వెంకటేశ్వర్లు ఎం. ఏ. గారిచే రచింపఁబడినది. ఇది దిఙ్నాగుని సంస్కృతనాటకమున కాంధ్రీకరణము. కీ. శే. వడ్డాది సుబ్బారాయకవిగా రొనర్చిన యాంధ్రీకరణము రసవత్తరముగాదని పలువురు పెద్దలభిప్రాయపడుటచేతను శ్రీరాముని దివ్యచారిత్రసంకీర్తనము చేయు తలంపుతోడను గ్రంథకర్త యీ నాటకము ననువదించిరి. పీఠికలో దిఙ్నాగుని కాలనిర్ణయము కుందమాలాపరీక్ష భవభూతి విరచితోత్తర రామచరితతోఁగల పోలికలు వైషమ్యములు వివరింపఁబడినవి. కుందమాలలో వైశిష్ట్య నిరూపణమునకై భవభూతిరచనమును గూర్చి పీఠికలో వ్రాయఁబడిన విషయములు సహృదయరంజకములు కాఁజాలవు. అదెట్లున్నను దిఙ్నాగుని కృతి యుత్కృష్టమైన దనుట నిర్వివాదాంశము. అనువాదము మూలము ననుసరించి సులభశైలిని రచింపఁబడినది. (వెల 2-0-0)

3. వివేకచూడామణి శ్రీ దర్భా సుబ్రహ్మణ్యశర్మ విరచితము. (పద్య కావ్యము.)

"యదా యదాహి ధర్మస్య గ్లాని ర్భవతి భారత ! అభ్యుత్థాన మధర్మస్య తదాత్మానం సృజామ్యహమ్" అని శ్రీకృష్ణపరమాత్మ అర్జునునితోఁ జెప్పిన చొప్పున, అధర్మము ప్రబలి ధర్మమునకు కొత్తుదు కలుగునపుడు భగవంతుఁ డవతరించి అధర్మము నడఁచి ధర్మము నుద్ధరించుచుండును. ఒకప్పుడు భారతదేశమున జైనము బౌద్ధము సౌత్రాంతికము కాపాలికము మొదలగు [illegible]మములు పెచ్చుపెరిఁగి అనాదియైన యార్షమత మంతరితప్రాయ[illegible]ండ నద్దాని నుద్ధరించుటకై పరమేశ్వరుఁడు శ్రీ శంకరాచార్యస్వాములై యవతరించి సకలవిద్యాతత్త్వజ్ఞత మెఱసి సర్వతంత్రస్వతంత్రులయి ప్రస్థానత్రయము నకుభాష్యములు రచియించి శిష్యబృందముతో ఆసేతుశీతాచలముగ సంచారమొనరించి పెక్కండ్రు విమతస్థుల నోడించి యెల్లయెడల అద్వైతమతమును నెలకొలిపెను. ఆభాష్యములయందు శంకరులు పైనుడివిన నాస్తికమతములనేకాక, పూర్వమీమాంస, సాంఖ్యము మున్నగు మతములనైతము ఖండించిరి. కావున, ఆభాష్యములు బహుశాస్త్రకృతశ్రములయిన యుత్తమాధికారులకే సుబోధములగుట మధ్యమాధికారులకై ప్రకరణగ్రంథములను, మందప్రజ్ఞుల కుపకరించుటకు బహువిధస్తోత్రసముచ్చయమును వెలయించిరి. ఆప్రకరణ రత్నములలో నాయకమణి వివేకచూడామణి. గ్రంథమంతయు గురుశిష్య సంవాదరూపమున సూక్ష్మాతిసూక్ష్మవిషయముల విస్పష్టముగ వివరించుచు, పరమపదసౌధాధిరోహణమున కనువగు సోపానమార్గమనఁ దగియున్నది. శంకరభగవత్పాదుల కవితారీతి వెన్నెలవలె సర్వలోకరంజకమయ్యును, అర్థగౌరవమునను భావగాంభీర్యమునను అనన్యాదృశమయి సామాన్యులకు దురవబోధముగానుండును. అందువలన

ఈవివేకచూడామణి సరళతరమగు సంస్కృతభాషలో రచింపఁబడిన దయినను, ఆభాషయం దంతగా నభ్యాసములేనివారికి- ఆంధ్రులకు-అద్ద ములోని ముల్లెవలె నందుకొన నబ్బకుండెను. నేఁటికి నెల్లూరుపుర వాస్తవ్యులు, అభినవతిక్కన బిరుదాంచితులు గీర్వాణాంధ్రాంగ్లాద్య నేకభాషా సాహిత్యనిష్ణాతులు బ్రహ్మశ్రీ దుర్భాసుబ్రహ్మణ్యశర్మ విద్వద్వరులు అనఁటిపండొలిచి చేతి కందిచ్చి నట్లాకృతిరత్నము నాం ధ్రుల కనాయాసబోధ్యమగునటులు తేటతెల్లమగు మాటలతో తెలుఁగున ననువదించి [illegible]ధ్రజనుల యభివాదనస్తుతుల కాస్పద మయిరి.

'జగ మెఱిఁగిన బ్రాహ్మణునకు జందెం బేలా' యన్నట్లు సక లాంధ్ర లోకసంస్తుతి పాత్రమయిన శ్రీ శర్మగారి రచనయందలి విశేషములను బ్రశంసింప నెంచుట ప్రభాకరునిఁ గరదీపికతోఁ గనఁ బఱుపఁ దొరకొనుటయే యగును. అయినను శ్రీ సుబ్రహ్మణ్యశర్మ గారు సుశిక్షితమగు తమ వైదుష్యమునకు సుస్థిరమగు తమ యాత్మాను సంధానానుభవము తోడుపడ భగవత్పాదుల భావవైభవమును దమ యనువాదమునం దెట్లు పొందుపఱచిరో పరిశీలించు కుతూహలముతో నే నీయనువాదము నాద్యంతముగ నామూలాగ్రముగఁ జదివితిని. శ్రీ శర్మ గారు లలితలలితములగు తెలుఁగుపలుకులలో మధుర మధురములగు శంకరుల భావములను మనవారికిఁ జబ్బనచూఱ గావించిరి. చిత్త గింపుడు:—

శ్లో. సమ్యగ్విచారత స్సిద్ధా రజ్జుతత్త్వావధారణా ।
భ్రాంత్యోదిత మహాసర్పభయ దుఃఖ వినాశనీ ॥

ఆ. త్రాడు పామటంచు భ్రమ గొన్ననరుని యు
త్తలము వెతయుఁ బాప వలఁతియైన
రజ్జుతత్త్వబోధ రహి విచారమునఁ గాఁ
కన్యమునను లభ్యమగునె యెచట ?

శ్లో. దోషేణ తీవ్రో విషయః కృష్ణసర్ప విషాదపి।
విషం నిహన్తి భోక్తారం ద్రష్టారం చక్షు షాప్యయమ్॥

తే. కాలసర్పవిషముకంటెను విషయంబు
క్రూరతరము చెడుగుఁ గూర్చుటందు
విషము చంపు భోక్త,విషయంబొ కన్నులఁ
గన్నవానిఁగూడఁ గసిమసంగు॥

పైపద్యములలో నేయొక్కపదమును మార్చినను మూలమందుఁ గలభావము కొఱవడును.

వీరు గ్రంథ మాద్యంతమును హెచ్చుతగ్గులులేక మూలమును సూటిగ ననువదించియు ఒక్కొకపట్టున తదుపరంజకముగ మూల భావముకళలను వికసింపఁజేసిరి.

మచ్చున కొక్క యుదాహరణము:—

శ్లో. ఛాయాశరీరే ప్రతిబింబగాత్రే యత్స్వప్నదేహే హృది కల్పితాంగే।
యథాత్మబుద్ధి స్తవ నాస్తి కాచి జ్జీవచ్ఛరీరేచ తథైవ మాస్తు॥

సీ. కదలినఁ గదలు చొక్కట నిల్వ నిలుచుచు
నీతోడఁ బర తెంచు నీడయందు,
అతి నిర్మలం బైన యుద్దంబునను దోఁచు
చక్కని నీ ప్రతిచ్ఛాయ యందు
స్వప్నంబున జనించి బహువిధవ్యాపార
ముల నాచరించునీమూర్తియందు,
ఇల్లుండు నంచు నూహించుచో నీకు నె
మ్మనమునఁ బొడకట్టు తనువునందు
నే ననెడి బుద్ధి యేరీతి నీకు లేదొ
యట్లె జీవచ్ఛరీరంబునందుఁగూడఁ
బొడమ కుండునుగా కహంబుద్ధి నీకు
లేశమైనను భ్రమనైన లీలనైన.

పలుతావులం దీవిద్వత్తల్లజులు సూక్ష్మార్థ ప్రతిపాదకములగు ఘట్టములఁ గావించిన యనువాదము వీరివేదాంత విద్యాతత్త్వజ్ఞతనే కాక వీరిచిరతరానుభవమును జెప్పక చెప్పుచున్నది.

ఈపద్యమును దిలకింపుఁడు:—

గీ. వెలి నిరోధింపఁగ మనమ్ము కలఁక దేఱు
తుది కలఁక దేఱఁ దోచుఁ బ్రహ్మమ్ముచక్క-
బ్రహ్మ తుది దోఁప సంసారబంధ మెడలు
వెలి నిరోధంబె ముక్త్యవాప్తికిఁ బథంబు.

నిజముగ యనుభవముండిననే కాని విషయమంత సులభముగఁ జెప్ప వలనుపడదుగదా! మఱియొక యుదాహరణము:—

గీ. చదలువలె బట్టబయలులయి కదలికయును
మితియు మార్పు మలంబు వికృతియుఁ దుదయు
లేని యద్వయబ్రహ్మంబు తానె స్వయము
ఇంతకంటెను బోధింప నేమి కలదు.

ఇందు బ్రహ్మతత్త్వము నెంతసూటిగఁ దెలిపిరో గమనించితిరిగదా.

అభినవ తిక్కనయని ప్రఖ్యాతివడసిన శ్రీ శర్మగారి రచనాకౌశలమునుగాని సాహిత్యస్థాపక బిరుదాంచితులయిన వీరి వైదుష్య ప్రకర్షమునుగాని నిరూపింపనెంచుట చర్వితచర్వణమే యగును. కాన అది యట్టెయుంచి యొక్కయంశమునుమాత్రము వ్రాయుదును. అది యేదియన, క్లిష్టతమములయిన వేదాంతవిషయములను దేటమాటలతో స్పష్టముగాఁ దెలుపుటయందు శ్రీ శర్మగారి రచన మడికి సింగన కవితారీతిని బుడికి పుచ్చుకొన్నదనుటయే.

దుర్బోధములయిన బ్రహ్మవిద్యా రహస్యార్థముల నాచార్యసూక్తుల కన్యూనాతిరక్తముగ నింత సుబోధముగ ఆంధ్రలోకమున కందఁజేయుట యన్యుల కసాధ్యమనుట సత్యదూరము కాదేమో! శ్రీ శర్మగారు పరమార్థబోధకములగు నిట్టి ప్రకృష్టగ్రంథముల రచియించి లోకోపకారమును భాషాపోషణమును గావించుచుండునట్లు సర్వశక్తుఁడగు సర్వేశ్వరుఁ డనుగ్రహించుఁగాక!

ప్రయాగ వేంకటరామశాస్త్రి.

క. హారచరణహస్తముల నూ
పురకంకణరేఖ నున్న భుజగాంకంబుల్
గర మొప్పు సరసిజంబుల
బెరసిన నవబిసము లనఁగఁ బ్రియకరలీలన్.

క. శ్రీకారంబుల క్రిందటి
యీకారంబు లన మెఱసె నీశ్వరకర్ణ
వ్యా(కీర్ణ)కుండలీకృత
గోకర్ణకులాధిపతు లకుంఠితగరిమన్.

వ. ఇవ్విధంబున నిజశరీరమున కపూర్వశృంగారంబుగాఁ దగిన ఫణి వల్లభుల ధరించి వారలందఱకును బాతాళంబు నివాసంబుగా వివరించి యాశ్రితవాంఛితపోషణుం డయ్యహిభూషణుం డనన్య సామాన్యవిశేషంబునఁ గైలాసంబునకు విజయంచేసె.

క. తనరి భుజజంగమధారణ
మునఁ దగు శివుని లీల యలవడ గుణియిం
చిన వినిన వ్రాసినం ద
జ్జనులకుఁ బొరయంగ వెఱచు సర్పభయంబుల్.

· పదునొకండవలీల.

ఆ. వె. వినుఁడు సముచితముగ వివరింతు నిటమీఁద
నభవుఁ డవధరించినట్టిలీల
యఖిలవందనీయ మగుచు గంగాధర
ణాహ్వయమున నదియు నలరుచుండు.

సీ. తనకీర్తికర్పూరమునఁ జతుర్దశమహా
భువనకరండముల్ పూర్ణములుగఁ
దనప్రతాపానిలమ్మున నన్యరాజన్య
సుభటకాననములు చూర్ణములుగఁ

తనకీర్తికాసారమున నంగనావలో
కనమీనపోతము ల్గలితములుగఁ
దనదానరవితేజమున విద్వదుద్దామ
దారిద్ర్యతిమిరముల్ దళితములుగ

ఆ. వె. జగతి వెలయు నుగ్రసముదగ్ర జృంభణా
రంభజయరమాకరోత్సవార్థ
వృత విభాసితాసి వివిధభూషణపరి
స్ఫురితభుజుఁడు సగరధరణివిభుఁడు.

ఉ. వారక యేచుదీవ్రులు నవక్రపుమహత్త్వము మీఱ నేలెఁ దా
భూరమణుండు మారటబుభుప్రవరుండను బోలె నిర్మలో
దారగుణానుబంధన విధాపరికీర్తిత చక్రవర్తితా
స్ఫారతరప్రభావప్రతిసంస్తుతిలోల జగత్సమూహుఁడై.

వ. ఒకనాఁడు తాఁ డక్కమలాప్తవంశకరుండగు సగరుం డాత్మగతంబున నాత్మజులు లేనివానికి సామ్రాజ్యంబు గలిగియుఁ బూజ్యంబుగాదు గావున బహుసుతసంభవలాభంబునకుఁ బరమేశ్వరు గుఱించి తపంబాచరించి కృతార్థుండ నగుదునని యూహించి తత్పరత సన్నాహించి యుచితసచివన్యస్త కార్యభారుండును విస్పష్టపరివారుండును నగుచు మహిషీద్వయ సహితంబుగాఁ దుహిన మహీధరంబుకొన కరిగి పావనస్థలంబున నిలిచి తీవ్రతర వ్రతచర్యాధుర్యభావంబున ననేక కాలంబు తపంబు సేయుచుండఁగను.

సీ. కటిమండలంబునఁ గనుపట్టు కరిచర్మ
మలఁతి చీకటితోడఁ జెలిమిసేయఁ
గరశూలమున మీఱు ఘనధార లొఱును
బాయక ధగధగ ప్రభలనీనఁ

గర్ణసంగతభుజంగములు మస్తకమందు
మణు లరుణాబ్జగుంభములఁ జూడఁ
దలమీఁద నెలకొన్న నెల రెండు కొమ్ములఁ
జాలుచు నమృతంబు జాలువాఱ
వచ్చి సన్నిధిచేసెను వరదయార్ద్రి
భావమున నవ్వసుంధరాపాలుఁడును
పదయుగప్రణామునిషక్త భక్తలోక
శోకహరణప్రతాపభాసురుఁడు హరుఁడు

ఆ. వె. అట మహీపతియు నా సాజగత్పతికిఁ బ్రి
సతులతోడఁ గూడఁ జాఁగి మ్రొక్కి
యుచితసరణి హస్తయుగళి ఫాలస్థలిఁ
దఱుఁగుపఱచి యభినుతింపఁ దొడఁగె

కవిరాజవిరాజితము.

జయవరదాయక సర్వవిధాయక సంయమినాయక సాంధ్రశుభా
శ్రయగుణపోషణ సాధ్యపతోషణ సంస్తుతిభూషణ జన్మమహా
భయవినివారణ పాతకహారణ భక్తజనప్రియ భాగ్యకళా
శ్రియకనిరీక్షణ రాక్షసశిక్షణ భావజసంహార రాజధరా ॥
శరణమనామయ సారదయామయ సంగతభూమ యశశ్వయశం
మరుదదిగుత్తర మానసనిరంతర మంగళకాంతర మానససం
చరణమనోహర సత్యజయాహర సత్పరిణామ రసావహతా
పరిణతభూషణ పాతకదూషణ భంగిపదూషణ ఫాలదృశా !

వ. అనుచు వినుతించిన శివుఁడతని నాదరించి కోరికయేమి యనవుండఁ
బ్రజాభర్త పునః ప్రణామంబులిడి, దేవ భవత్ప్రసాదంబున నాకుఁ
గుమారు లనేకులు గలుగవలయు ననవుండు, నయ్యుమాధవుండు
సగరుతోడ నీభార్యలిద్దఱిలోన నొకతెకు వంశకరుండగు సుతుం

డొక్కరుండును వేఱయొక్క తెకు నవక్రపరాక్రములగు పుత్త్రులఱువదివేవురునుం బుట్టుదురు; పొమ్మని యనుజ్ఞయిచ్చిన సగరి వారుండై రజతాచలంబునకు విజయంచేసె; నిక్కడ మహీపాలుండునుం గళత్రద్వయంబుతోడ రా నాత్మనగరంబున కరిగి యుండు సమయంబున

చ. అల వడ దోఁచె సంగముల నాననము లెల్లవెల్ల బాఱె స
క్షులు వెడవాడఁజొచ్చెఁ గడుకోరిక లెరికలెత్తెఁ జన్నుము
క్కుల హరినీలరుచి కుంభములం గనుపట్టె నా ధరా
తలపతి భార్యలిద్దఱకు హృదకౌతుక ముల్లసిల్లఁగన్.

క. ఆయబలలో నంతట
నాయతమును మిగుల వలము నగునానుగపుం
గాయ జనించెను నొక తెకు
హేయపడుచుఁ బ్రజలు వగవ నీశ్వరుమాయన్.

క. అంతటలోనన రెండవ
కాంతయు నిజతేజమునఁ బ్రకామగతి స్వా
స్వాంతుని నెనసినసద్గుణ
వంతుని నొకసుతునిఁ గనియె వారని నేష్కన్.

వ. ఇట్లు దనభార్యలవలన నలాబూఫలంబునుం గుమారుండును నుద్భవించుట దాదులవలన విని తెలిసిఁగసి ఖేదమోదంబులు మనంబునం బెనంగొనఁ గొడుకున కభిరామంబుగా నసమంజసనామంబుగావించి యనంతరంబ కింకరులం గాంచి షష్టిసహస్ర సంఖ్యాకంబులగునంద నానీకంబు గలుగు నసుచు శివుండు కృపనిచ్చినవరంబు వృథపుచ్చిన వదరు పుట్టిన యది; యిట్టిది మానకేటికి నిహింప్కరించి రండను సమయంబున

క. మోహారయమ్మునఁ బలికితి
వోహో యవనీశ నలవ దుడుగుము దగదీ
సాహస మమోఘఫలదం
బాహరునానతి నిరర్థ మగునే తలఁపన్.

క. ఈవదరు కాయలోనివి
కేవలబీజములు వుచ్చి ఘృతకుండికలన్
వేవేగ వేఱువేఱుగ
నీవేళయ యునుపఁ బనుపు మెలమి నృపాలా!

క. అరుదుగ నందు జనింతురు
వరుసన నీకర్కవంశవర యఱువదివే
వురు నందనులు రణాంగణ
పరుషపరాక్రములు దీర్ఘబాహాపరిఘుల్.

వ. మఱియు నీయఱువది వేవురకును నేకకాలంబ మృత్యుభయంబు నొదవ నసమంజసుఁడు వంశకరుండు గాఁగలండని యాకాశసరస్వతి దేటపడం బలికెన విని సగరుండును దదుక్తభంగి నంగీకరించి పెక్కండ్రుపుత్రులం బడసెఁ; గొంత కాలంబునకు నంశుమంతుఁడను పేర నసంజసునకుఁ గుమారుండు వొడమె ననంతరసమయంబున

క. వెస వెఱ్ఱివట్టి యంతయుఁ
గొసరక పురదేశజనులకున్ బహుతరసా
ధ్వసముగ మెలంగఁగా న
య్యసమంజసు రాజు విడిచి యవనికిఁ బాపెన్.

గీ. ఇట్లు నిష్కంటకంబుగ నేపు మిగిలి
జగతి నిమ్ముగ నేలుచు సగరవిభుఁడు
దివుట నశ్వమేధమ్మును సవనమునకు
దీక్షఁ గావించియుండి యుదీర్ణమహిమ.

ఉ. యాగతురంగరక్ష కొలి కావసుధేశుఁడు వేడ్కతోడ దే
జోగరిమాసదృక్షము నజప్రముఖాస్త్రదురీక్షముం జయా
భాగగుణావతంసముఁ బ్రభూతకఠోరయశఃప్రశంసమున్
సాగరజాతముం బనిచె షష్టిసహస్రగణప్రణీతమున్.

మ. నియమాశ్వంబును వెంట నేమరక పూన్కిన్క్రంచి యాసాగరో
చ్చయము న్సంగడి నేఁగె విశ్వధరణీసంచార కారంభమ
ర్షయ నానారదదంతిరాజి సుభట వ్రాతప్రమాణంబుగన్
వియదాశాంతర మంతయుం బ్రతిరవావిష్కార ఘోరంబునన్.

వ. అంత నిందుండు సగరు మహత్త్వంబు సహింపక మాయాబలంబున మఖహయంబుఁగొని పాతాళంబునం గపిలముని యాశ్రమస్థానంబునఁ గట్టి యరిగె; నట్టిసమయంబున

ఉ. అశ్వముఁ జూడఁ గానక భయంపడి యాసగరాత్మసందను
ల్నిశ్వసనావలి న్వదననీరజము ల్గమలంగ మొత్తమై
యాశ్వనురూపయానముల నక్కడ కక్కడి కేఁగి యేఁగి యీ
విశ్వవసుంధరాస్థలి గవేషణచేసిరి పెక్కుభంగులన్.

క. ఇల నిట్టు లరసి యాహయ
తిలకము జాడ గనలేక దివమునకు రయో
జ్జ్వలగతులఁ జనియు నచటం
గలయ వెదకి లేకయున్నఁ గ్రమ్మఱి యలఁతన్.

వ. మధ్యభువనంబునకు వచ్చి యంతకమున్న యగస్త్యునిచేతం గ్రోలంబడి యపనీరంబగు నబ్ధిం జొచ్చి యదియంతయుం ద్రొచ్చి తదీయ ద్వారంబున భుజంగాగారంబునకుఁ జని యక్కడ నొక్కయెడ

క. కనిరా సాగరులొక్కట
మునినాయకు రూఢవృద్ధసముద్ధతలీలా
కనవర జ్వాలావీక్షణు?
ఘనలంబజటాకలాపకపిలుం గపిలున్.

ఆ. వె. అంత నతనివెనుక ననుపమ పాదప
స్కంధశాఖఁ దగులఁ గట్టినట్టి
మఖహయంబుఁ జూచి మనమున లేచిన
యలుక నిష్ఠురాత్ము లగుచుఁ గవిసి.

వ. అశ్వాపహర్తముంబట్టి యశ్వచోర! యింక్కడ వోయె దనుచు ననేకరూపంబులఁ గలుగు గర్జనాలాపంబులను దండించిన నతండు దనకు నొదవిన యకారణనిందకుఁ గలకటంపడి ఘృతపతహుతవహుండునుంబోలె మండుచు రోషారుణాంతభీషణంబులగు వీక్షణంబులు దెఱచిన.

శా. కల్పాంతావసర ప్రపూర్ణ సముదగ్రవ్యగ్ర వహ్నిచ్ఛటా
కల్పాకారముతోడ విశ్వహరిదాకారాంతర చ్ఛాదనా
కల్పప్రక్రియఁ దద్విలోకనముల సాహాద్భంగి దీపించి య
స్వల్పజ్వాలలఁ బేల్చె నొక్క యనలం బాసాగర వ్రాతమున్.

వ. ఇట్లమ్మునీశ్వరు కోపానలంబున వారలందఱు మ్రందిపోయిన, దత్క్రమం బంతయు నారదువలన విని సగరుండును విచారమూఢతం గొంతతడవు నిలచి తేనకుం దాన తెలిసి తన మనుమని నంశుమంతునిం బిలిచి మఖహయంబు తేరం బనిచిన నరిగి యతండును గపిలమునిం బ్రసన్నతాసనాథుంగా నలవరించి యున్న యెడ.

మ. ఆతని యాగమార్గము రయంబున నమ్మును బుద్ధిఁ గాంచియు
న్నీతదయామతి న్హయముఁ నిచ్చి భవత్పితృవర్గనాకథా
మాతతలీల దేవనది నాసగరాదులమీఁదఁ బాఱఁ బ్ర
ఖ్యాతముగాఁగ నీసుతుఁడు గాంచుఁ జుమీ యనిపల్కి పంచినన్.

ఆ. వె. అంశుమంతుఁ డప్పు డానన మమరంగ
మునిపుపాద కమలములకు నెరఁగి

హయముఁగొనుచుఁ గదలి యవనిమీఁదికి వచ్చి
తాత కెఱుఁగఁజెప్పెఁ దత్క్రమంబు.

వ. అట సగరుండును గృతార్థుండగుచు నంశుమంతుని రాజ్యభారధు రంధరుంజేసి వనవాసయయ్యె; ఆతండు దిలీపుఁడను మహాపుత్రా పుం బడసి తనదురాజసిరికిఁ బట్టంబుగట్టిన ననంతరసమయంబున

ఆ. వె. ఆ దిలీపనామ మేదినీభర్తకు
నుదయమయ్యెఁ బా నుదీర్ఘఘనుఁడు
దివ్యగమననిపుణ దృఢమహారథుఁగు భ
గీరథుండు జనమనోరథుఁడు.

ఉ. ఆరవివంశవల్లభుఁ డుదగ్రనుర్వర నేలె నిర్మల
స్ఫారయశంబు దిక్కులకుఁ బాయనిచందనచర్చగా మహో
దారనిరూఢి దీనుల కుదాత్తనిధానముగా సముల్లస
ద్వీరగుణంబు శత్రులకు దేవపురీపథదర్శనంబుగన్.

వ. అట్లనన్యసామాన్యచరిత్ర శ్లాఘనంబునఁ బ్రజాపాలనంబుసేయుచు భగీరథుండు వృద్ధసచివవర్గంబువలనఁ గపిలు కోపానలశిఖలఁ దమ తాతలగు సగరులు గముకులయుటయును, వారలకు నాకాశగంగా సమ్మానయనంబున నాకలోకసుఖంబు గలుగుననియమ్మున్ని యంశు మంతునితోడఁ బలుకుటయు విని యాత్మగతంబున.

ఉ. పంకజగర్భుని వ్హృదయపంకజపీఠికమీఁదనిల్పి యా
తంకవిదూర తత్పరత దంకక కొల్చిన నాత్మమెచ్చి నా
వంకఁ బ్రసన్నభావ మొదవన్ దయసేయఁడె గంగనేల నా
కింక విచారమున్ దపము నేద్దైఱఁ జల్పెదనంచు నేపునన్.

క. రాజ్య మహాభరమంతయుఁ
బూజ్యాన్వయ సచివహితము గాఁజేసి జగ
త్పూజ్యశతాంగ మదావళ
వ్యాజ్యాదుల నిల్పి పుర మవారణ వెడలెన్.

వ. ఇట్లు వెడలి యొక్కరుండును హిమవన్నగంబున కరిగి సిద్ధమునీంద్ర విరచితసంభావనం బగు నొక్కతపోవనంబున నిలిచి క్రమంబునఁ గందమూలఫలపర్ణజలపవనంబులు కొండొకకాలంబు నడిపి యనంతరంబ నిరాహారనిష్ఠుండును నిరంతరప్రణవమంత్రజపగరిష్ఠుండును నగుచు విరించిగుఱించి బహుసహస్రవత్సరంబులు తపంబు సేయుకాలంబున

సీ. ఆమ్నాయరాజికీరామలారామంబు
భారతీసుందరీ ప్రాణవిభుఁడు
హృద్యానవద్యోత విద్యాలవాలంబు
హరినాభివారిరుహాంగవిభుఁడు
రాజసందర్భ విభ్రమవిధానంబు
హంసనసనాథ ప్రియాణరతుఁడు
లాహిత మహాఖ్యా కళాన్వితాధారంబు
సర్వనిర్మాణ ప్రశస్తఘనుఁడు

గీ. రమణఁ జనుదెంచి యా భగీరథనృపాల
మణికి సన్నిధిఁజేసె నిర్మలదయార్ద్ర
భావుఁ డనుపమవినుతప్రభావుఁ డతులి
తాఘసంశాసనుండు పద్మాసనుండు.

క. అనలువచరణములకు
న్వే నలువగు భక్తిమ్రొక్కి వితతానంద
శ్రీ నసమానముగాఁ దన
మానస మలరఁగ నుతించె మానవపతియున్.

వ. అనంతరంబ బ్రహ్మదేవునితోడ దేవా! దేవర తోడ నాకుం బ్రసన్నుండవేని మత్పితరులగు సగరులకు దుర్గమస్వర్గపదసమారోహణ సోపానపరంపరాయమాన తరంగయగునట్లుగా గంగ నవధరింపు;

మిలాతలమునకుం గొని చనియెద; మీ ప్రసాదంబున ననశ్వర
యశంబుగనిమ్ము; నీదయ నని విన్నవించిన భగీరథు నాదరించి
విశ్వస్రష్టుం డిట్లనియె

క. క్షోణీనాయక యీయభిమత
మతిదుష్కర మితరజనుల కయ్యెడు నెటు నీ
కతులతపశ్చరణంబున
కతమున నావలనఁ బడయఁగా సుకర మగున్.

శా. మల్లోకంబున నుండి గంగ యిటు సామర్థ్యంబున న్వచ్చుచోఁ
గల్లోలప్రభవన్మహాపత స్వర్ధునీప్రవాహోద్ధతిచే
నెల్లంబోవుఁ గరంగి యద్భుతముగా విశ్వంభరాచక్రము
ద్వల్లీల న్ధరియింపవేఁ జూటమున నయ్యం దాఁగం దదుద్రేకమున్.

వ. ఇట్లు నిరుపద్రవంబుగా గంగ నిష్కుపరించి ధాత్రికి వచ్చుం దత్ప్ర
కారంబున కుత్సాహము సేయు మని పలికి వారిజసూతి యదృశ్యా
గమనంబున నరిగె; నట భగీరథుండును జవితాత్రిముఖశరీరుండును
సదాచారభరితోపదేశుండును బంచాక్షరీమంత్రజపాసక్తభావుం
డును నగుచు సితాంతభంగిఁ దపంబునకుఁ గడంగి,

మ. భవుఁ బూజించు భుజంగమాభరణుని బ్రార్థించు దాక్షాయణీ
ధవు వర్ణించుఁ బినాకచాపధరునిం దర్కించు నానందసిం
ధువుఁ భావించు లలాటలోచనుని సంతోషించు నాదిస్వయం
భువుఁ బాలించు నిరంతరంబుఁ దగ నా భూనాథుఁ డుల్లంబునన్.

వ. ఇట్లితరసాధారణత్వదూరంబుగా శాంకరవ్రతాచారంబు నడు
పుచు ధారాధరనీరంధ్రముక్త ధారాసంపాత కంపావహంబులగు
నహంబుల బట్టబయిటనుండియు, శీతాపమస్పర్శి హిమాలయతుషా
రసహాయప్రచార సమీరభయంకరంబులగు వాసరంబులఁ గుత్తుక
బంటి నీళ్లలోపలం జొచ్చియు, సంస్మరణమాత్రభయప్రదానపాత్ర

చండతర చండకర దుస్సహాతపంబులగు దినంబుల నాలుగునగ్గుల నడుమ నిల్చియు దుస్తరతపశ్చరణంబునం గాలంబు నడపుచున్న యెడ

సీ. ఏవేల్పు మోలగంట లెల్లనేల్పులకును
దలపంగ భయదపరిదాత లయ్యె
నేదేవు మెడహార మెల్లయుర్వులకును
బరగ నపూర్వసంభ్రమమయ్యె
నేదేవు నుదిటిమా పెల్లయజ్ఞములకుం
దరయంగ బ్రహ్మపదార్థమయ్యె
నేదేవు సిరసుపూ వెల్లలోకములకు
బరగ నానంద స్వభావమయ్యె

ఆ. వె. అట్టిదేవుం డభవుం డవ్యయుం డమ్మహీ
నాథుతపములకు మనంబులోనం
జాల నలరి వచ్చెం గైలాసశైలంబు
నందు నుండు ప్రియుఁడు లక్ష్మి గొలువ.

వ. ఇట్లు చనుదెంచి సాక్షాత్కరించి భగీరథ! భవదీయతపంబునకు మెచ్చితి వరంబు వేఁడు మనవుడుం బులకితాంగుండును దండంబున విస్మయానందంబులు వొడమ జగన్నాయకు నడుగులకుం బ్రణుతిసలిపి కృతాంజలియై

మ. పరహంస ప్రథమానసంజ్ఞ తిలకింపంగా సదానంద వి
స్ఫురణోదంతి చిజ్జాత్మకంబగుమనుచుం గుందు రాకుండ
సుస్థిరకూటస్థితితోడఁ బావన మహాత్తేజంబున న్నీక్షిచుం
బరగుం దాపక తత్త్వభావము శివా! భవ్యావ్యయా ప్రభవా!

ఉ. వేలతరంబుపాదముల వేలతరంబు భుజాగ్రళంబులన్
వేలతరంబు వక్త్రముల వేలతరంబు నిరీక్షణంబులన్

వేలతరంబు మస్తముల వేలతరంబు నిజాహ్వయంబులన్
వేలతరంబు రూపముల నీ పురుషత్వము నించు నీశ్వరా!

శా. లోకంబుల్ దగఁ గావఁ బ్రోవ నణఁప న్లోలక్రియాభంగి నీ
వా కంజాసన విష్ణురుద్ర లనునాఖ్య న్మూఁడ త్తద్గుణ
స్వీకారం బెసలార భిన్నసరణిం జెన్నారియు న్విప్ప బా
హ్యాకారంబున నుండు దొక్కఁడవ సోమా! సోమచూడామణీ.

వ. అని పెక్కుభంగులఁ బ్రస్తుతించి దేవా! దేవర నావలనఁ బ్రస న్నుండవుగావున నేను వెఱవక యొక్కవిన్నపంబు సేయుదు నవధ రింపు; మస్మత్పితరులగు సాగరులకు సాధ్యనాకసిద్ధ్యర్థంబుగా గంగా ప్రవాహంబు ధరణికిం దే నుత్సహించినాఁడఁ దత్పతన వేగంబున భూభాగంబు గరఁగి వెల్లిం బోకయుండ నమ్మహానదికి దిగ్గునప్పుడు విడిదలపట్టుగా భవజ్జటాభరంబున నిలిపి నన్నుఁ జరితార్థుం జేయవే యనుచుం గ్రమ్మఱఁ బ్రణతుండగుటయు శివుం డాదరంబున,

చ. వినుము నరేంద్రచంద్ర! నను వేఁడిన యర్థము యిచ్చితిం గరం
బనుపమితంబుగాఁగ నట నంబుజగర్భకమండులుస్థలం
బున నెలకొన్నగంగ నతిపుణ్యగుణ ప్రకటానిమంగ నిం
పెనయఁగఁ దెమ్ము వచ్చునెడ నేఁ దల నించెదఁ దత్ప్రవాహమున్.

క. అని యాన తిచ్చి యిట్లా
తనిఁ గడు ధన్యాత్ముఁ జేసి తనయిరుదెసల
న్ననుమిడి ప్రమథులు గొలువఁగ
వినుతసరణి మరలి హరుఁడు విజయంచేసెన్.

వ. అంత నిక్కడ భగీరథమహీధవుండును శివుండు దనతోడ నవధ రించిన సరణి విరించికి సముచితంబుగా విన్నవించిన నతం డాత్మక మండలి నున్న దేవనది దనుకాకారంబునఁ దన్మౌలికాలాలిత ద్వారంబున వెలువడఁచిన నాగంగ యతివినయాంతరంగయగు సు మూర్తిలీలం దత్పాదకమలంబులకుఁ బ్రణామంబునరిపి యిట్లనియె.

ఉ. లోలతనీకమండలములోపల నిమ్ముల నున్న నన్ను నేఁ
డేల దయారసామృతవిహీనత వెళ్లఁగఁజేసి తీక్ష్ణియు
న్మేలగు నీ సకాశమున నిల్వక పాయఁగ జాలఁ గావలెం
జాలప్రసాదమొప్ప నఘ సంచయశాసన పంకజాసనా!

క. అనుటయు నాయమరాపగ
ననుకంపాసంపదలకు నాకరమగులో
చనయుగళంబులఁ జూచుచు
వనరుహాసంభవుఁడు భక్త వరదుఁడు పలికెన్.

వ. విను మిప్పుడు నిన్ను వెడలించుటకు నొండుగతంబులేదు; త్రిభువన విహితంబగు పని వనుపం దలంచితి; నది యెట్లిదనిన భగీరథుం డను మహీవరుండు దనపితరులగు సాగరులు పాతాళంబునం గపిలు కోపశిఖాజ్వాలంబుల నెఱసి పుణ్యలోకంబులం గానక బహుళశోకంబున మఱుఁగుట విని తత్స్వర్గగమనంబునకు భవదాగమనంబు గారణంబని నన్నుగూర్చి తపంబు గావించినవాఁడు గావున నతనికిఁ బ్రియంబుగా నవని కవతరింపుము

క. భవదవరోహణవేళను
శివదేవుఁడు దాల్చు నిన్నుఁ జిత్రముగ జటా
టవి నొండు ముందు మందుల
నవిరళగతిఁ గొంతెఫేన మారఁగ నబలా.

క. దివి మందాకినియును సి
భువి భాగీరథియు నురగభువనంబున భో
గవతియు ననఁగా మఱి యును
వివిధవిశేషాహ్వాయనముల వెలయుము గంగా!

వ. అని యీక్రమంబునం దెలియఁబలికి యొడంబఱచి యజుండు వీడు కొల్పుటయుఁ దదాజ్ఞాపనంబునకు మాఱుపలుక వెఱచి యన్నదీ

మణి మెట్టకేలకు నియ్యకొని యతని వలగొని యక్కడఁ గదలి వచ్చి శివుండు దన ప్రవాహాభరంబు గపర్దాంతరంబున ధరియింపం బూనుట దలంచి కలుషించి యాత్మగతంబున

మ. వికచాంతర్బహిరుజ్జ్వలన్మహిమ నీశ్వప్రపంచంబును
ప్రకటాకార న్వాయింప నన్ను దన యల్పంబైన జూటంబునన్
సుకరప్రక్రియఁ బూని శంభుఁ డకటా దాల్పం జూత మాచంద మే
ల కపర్దిత్వము గల్గునే యతని యాలాపంబులం దాహహా!

క. ధరియించుఁ గాక యింకను
గౌరీరమణుండు నాదు ఘనఘనపుష్ప
వ్యారూఢ గాఢలహరీ
ప్రారంభ విజృంభ దోఘ పటుఘాతములన్.

గీ. భయదమౌ ప్రవాహరయము మఱఁ బాతాళ
బిలము సొచ్చి భవము దొట్టి శూలిఁ
జిక్కువఱతు ననుచు గ్రిక్కిన జలమయాం
గము ధరించి గంగ గర్వమొందె.

వ. ఇట్లు తనరూపం బఖిల లసత్ప్రవాహాతి నిష్ప్రతీపం బగుచుండ నఖండ రయప్రశయ జంగమాగత సంపాత చలాచల కులాచల సందోహ సందేహ ధామంబులును, సముద్దండ తాండవారంభ సంరంభ ప్రసాదిత ఘూర్ణితరాభీలయశోకృత భుజగకుండల భుజదండ సంకాశంబులును, సర్వలోక సవనకృతల భారవహాకుదుఃకలాపాప హార పావన స్నానవిధానసమాగతాంబు పరిలుఠత్ఫణి పరిసరాయమాన ధారాళఘూర్ణంబులును, రభస ప్రభస నిర్వర్తనోద్వర్తన వ్యక్తావ్యక్త మక్షీకచ్ఛాయాచ్ఛటాస్ఫార డిండీరధవళిమప్రసర ణాత్మీ నిజాకీర్ణ భీమభాగ దిశాభాగంబులును, నిరంతర గాఢ పరస్పరఘట్టన స్పష్టదృష్టాద్భుతోద్భూత జలశకల ఛటుల స్వాగ్రసన

జాగ్రత్కపలాయమాన తారకానికాయంబులును, నతిసమగ్ర
పరంపరాభంగి సమంగీకారకలారంగంబులును ననందనరుతరంగం
బులు గలిగి, మఱియు భారతీపతిభాషితంబునుం బోలె సర్వతో
ముఖసలలితంబును, విరక్తపురుష మానసంబునుంబోలె దశాలంఘి
సజంఘాలంబును, వర్షాకాల సరోవరంబునుంబోలె నంతరంగపుష్క
రంబును, రసాతలంబునుంబోలెఁ బల్లవిత జిహ్వాగమనస్ఫురణంబును
నింద్రజాలవిద్యాకల్పంబునుంబోలె బహువిభ్రమ సంజనితఘూర్ణ
ణంబును, వసుంధరామండలంబునుంబోలె నాకలితానంతప్రవాహ
విజృంభణంబును, బాణతనూభవమనోహరంబునుంబోలె ననిరుద్ధ
వ్యాపార కృతాయోగంబును నై ఘనంబైన వేగంబున మెఱయు
చుండి, నిలుపుసాలక విరుగంబడియు, వెలితివడని యుబ్బుఁ లివిం
గాలిలుచు నొక్క తెల్లగాఁ బ్రబలియుఁ, బలుచాయలం జూపుచు
నక్కడక్కడం జెదరఁబఱచి యొక్కమొగిఁ బొడమఁజాఁగుచు మీఁది
మీఁదన మెఱసి నిగుడియు, నగ్గలంపులోఁతున మీఱుచుఁ జదల
కతలంగడలుకొనియు, మేర యెఱుకపడక నిక్కుచు గాడంబట్టుగట
గల్గియు, కొండలకందని సరణింజరించుచుఁ జాల మెత్తనిపగిది నఖు
వుమిగులియుఁ, గడమవడక పరుసందనమునఁ దుదిముట్టుచు విచ్చి
విచ్చి వెల్లివిరిసియున్నెడ తెగనిపెక్కువం బ్రకటించుచుఁ, గరంబు
విస్మయకరంబుగా నభిరామశృంగారంబుతోడ నమ్మహానది జగ
త్సంహారంబునకుఁ గడంగునట్లు వచ్చు సమయంబున

గీ. అమర గణవల్లభాది దేవాధిపతులు
దివిజమునివర్గములు దేటతెల్లఁగాగ
నంతరిక్షోపగాబలోదగ్రగర్వ
కలన మంతయు నాత్మలోఁ దెలిసి యపుడు.

సీ. అధిక నిరూఢశోఁ దనరువ ర్తనములు
రయచిత్రగతి లసద్రథములుగను
నెఱయ పెక్కువతోడ నిక్కుతరంగము
లతులితాంకుశభీత హస్తులుగను
బవనాహతులఁ దెగి పడుజలశకలముల్
కంతపుగుత్తాల పంజుగాఁగ
మునుముట్ట ముంగిలి మొనగట్టు సింధువు
తెలగోలు నడుచు కాల్బలములుగను
గీ. నిగుడి దాడిగా మందాకినీనితాంత
భయదవాహిని యిటవచ్చె ప్రథమలీలఁ
దనదు దుర్వారవేగ ప్రతాపమొప్ప
నింక నెవ్వారు వారియింతు రీక్రమంబు.
క. తడసిన కర్ణము దప్పం
దడయక యీ దుస్తరాపదం బాపుచు ను
గ్గడువున మసములఁ గావఁగ
మృడుఁ డొకరుఁడగాక వేఱ మేరలు గలవే.
క. ఆపదలు నొందుతావుల
నేపఱకుండంగ విశ్వ మంతయు గరుణం
బ్రాపగుచు మనుచునెవ్వరు
నోపరు వెలుపలనులోన నుగ్రుఁడు దక్కన్.
వ. అను తలంపుల నా జగన్నాథు చరణంబులు దలంచుచు వెల్లఁదనం
బులు మొగంబులఁ గడలుకొని భువనంబులకు భద్రంబుగా రుద్ర
సూక్తంబులు జపియించుచుండి రట్టిమెడఁ నాగంగదర్పసంపద
యును సురాసురాదులదీనావస్థయును దివ్యచిత్తంబున నెఱింగిన
సర్వజ్ఞుండు నగవును గరుణయు నాత్మఁ బెనఁగొన నాతఱంబయందం
చితప్రభావంబున,

శ్రీ

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు, కాకినాడ.

వ్యయ నామ సంవత్సరము

(1946—47)

ఆయ వ్యయ పట్టిక.

వ్యయ నామ సంవత్సరము.

1946—47.

ఆయము.

1. సంవత్సర ప్రారంభమున నిలువగల ఆడిట్ రిపోర్టు ప్రకారము

2. వడ్డి

   (a) శ్రీ వెంకటగిరి మహారాజావారు ఇచ్చిన గవర్నమెంటు పత్రముమీద 6 నెలలకు;
   వచ్చిన వడ్డి జూలై 1946 సం॥లో 175-0-0.
   తిరిగి 6 నెలకు 18-3-47 న 150- 0- 0 } 325- 0- 0

   (b) సెప్టెంబరు1946సం॥లో 3½% to 3%లోన్ బాండ్సుకు మార్చినప్పుడు వచ్చినవడ్డి ముదరా బాపతు. 73- 14- 0

   (c) శ్రీ బొబ్బిలిమహారాజావారు యిచ్చిన షార్ బాండ్ మీద 4% చొ॥ 6 నెలలకు సెప్టెంబరు నెలలో 1946 సం॥లో వచ్చిన వడ్డి బాపతు. 200-0-0 400- 0- 0

   తిరిగి 6 నెలకు 18-3-47న వచ్చినవడ్డి 200-0-0

   (d) సేవింగ్సు బ్యాంకివడ్డి 0-11- 0

3. పత్రిక చందాలు

4. పుస్తక విక్రయము

   కె. రామనాథముగార్కు చెల్లించిన రు45 లు సప్లయి చేసిన పుస్తకముల విలువ 43-12-0 పోను నిలువ

5. ఇతర జమలు

   కొల్లూరి సుబ్రహ్మణ్యముగారు 15- 0-0

   కొత్తపల్లి సుబ్రహ్మణ్యముగారు 1-14-0

6. చేబదుళ్లు:-రు 400 లలో తీర్చిన రు 200 లు పోను

వ్యయము.

	మొత్తము
ఉద్యోగుల జీతములు	1155- 0- 0
ఉద్యోగుల ప్రయాణవ్యయములు	2- 0- 0
పోస్టు వ్యయములు	40- 6- 3
పత్రిక ముద్రణము	100- 0- 0
పత్రికకు కాగితము	1- 1- 9
బైండింగు	370-11-0
పత్రికలకు చందాలు	28-10- 0
కొనిన పుస్తకములు	64- 6- 6
బ్యాంకి చిల్లర వ్యయము	2- 0- 0
ఇతర వ్యయములు	53- 8- 0
సాదరు	167-15- 9
కె. రామనాథముగారు; పార్థివ సం॥లో పుస్తకములకుగాను చెల్లించినసొమ్ము రు 45 లు ఆదాయములో పుస్తకవిక్రయమునకు రు 43-12-0 లున్ను పోను వారిబాపతు నిలువ రు 1-4 0 లు చూపించినది	45- 0- 0
చిఠా నిలువ	394- 4- 8
ఇంపీరియల్ బ్యాంకి సేవింగ్సులో 79- 0-7	
కార్యదర్శిగారియొద్ద నిలువ 315- 4-1	
	2424-15-11

కిళాంబి రాఘవాచార్యులు,

వింజమూరి వెంకన్న,

కార్యదర్శులు,

కాశీభట్ట సుబ్బయ్యశాస్త్రి,

అధ్యక్షుడు.

పళ్ళె వెంకటహనుమంతరావు,

ఆడిటరు.

పుస్తక విక్రయము.

పుస్తకము	వెల
విప్రనారాయణ చరిత్రము	5- 4-0
జైమిని భారతము	8-12-8
యుద్ధమల్లుని శాసనము	8-13 6
జ్యోతిశ్శాస్త్రసారము	2-12 8
జ్ఞానప్రసూనాంబికా శతకము	0- 8-9
సర్వేశ్వర శతకము	0-10-9
కావ్యాలంకార చూడామణి	1-15-6
అకారాద్యనుక్రమణిక గ్రంథ సూచిక	8-10-9
శివతత్త్వ సారము	7- 7-8
ప్రాకృత భాషోత్పత్తి	4- 1-8
చంద్రభాను చరిత్రము	5- 7-0
ఆర్యభాషా విభాగము	2-12-8
ప్రాస్వరాంగములు	0-14-9
మన్నారుదాసు విలాస నాటకము	2- 9-9
కాళింది కన్యాపరిణయము	
1-వ భాగము	7- 5-6
2-వ భాగము	8- 2-9
కొండపాటి వేదుశాసనములు	1- 2-6
ఆంధ్రధాతుమాల	2-12-0
శాసన పద్యమంజరి 1-వ భాగం	15-11-0
2-వ భాగం	8- 8-6
కలః మచ్చ్యయము 1-వ భాగం	4- 1-9
2-వ భాగం	8- 7-0
మనుమత్పుస్తక భాండాగారం	
II భాగము	1- 12-9
III భాగము	1- 13-9
సూత్రాంధ్ర వ్యాకరణము	1- 13-8
రసాభరణము	2-13-9
ఆంధ్రశబ్ద చింతామణి	2-13-8
షోడశ కుమారచరిత్రము	1-14-9
సాంగ సంకేతము	0- 7-6

పుస్తకము	వెల
రాయబారచరణము	1-13-
సింహాసనద్వాత్రింశిక 1-వ భాగం	7-12-
2-వ భాగం	7-12-
నిఘంటు చరిత్రము	2- 5-
ఆంధ్రకౌముది	2-13-3
బాలభారతము	2- 2-
ద్రవిడియన్ లెక్సికోగ్రాఫీ	0- 7-8
ఎ ఫ్యూ ఆఫ్ లిటరరీ తెలుగు	0-14-8
చాటుధారా చమత్కారసారః	2- 6-
సాంబోపాఖ్యానము	4-11-
రసార్ణవాలంకారము	1-13-
కవిజనోజ్జీవని సమస్యలు	1- 8-
రఘునాథ రామాయణము	1- 6-
రజతోత్సవ సంపుటము	5- 8-
ఆంధ్రసాహిత్య పరిషద్వృత్తాంతము	0- 7-8
అనంతదేశమండలి ఆంధ్రవాఙ్మయము	1- 2-8
ఉత్తమ సాంగసంగ్రహము	1-15-8
లౌకికన్యాయవివరణము	2- 4-8
శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర	
నిఘంటువు 1-వ భాగం	207- 6-0
2-వ భాగం	168- 0-6
3 వ భాగం	177-12-6
4-వ భాగం	195-12-6
సీతారామ చరిత్రము	0-13-0
ఉత్తరరామ చరిత్రము	30- 4-0
అమరుకము	3-12-6
చంపూ రామాయణము	8-13-6
ఆధునికాంధ్ర వాఙ్మయ	
వికాసవైఖరి	7- 4-6
	948-12-9

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు - ప్రతిష్ఠాపకులు.

శ్రీ శ్రీ మహారాజా రావు వెంకటకుమారమహీపతి సూర్యారావు బహద్దరువారు
పిఠాపురము మహారాజావారు, పరిషదాజన్మకోశాధ్యక్షులు.

శ్రీ శ్రీ వెంకటగిరి మహారాజావారు.

శ్రీ శ్రీ బొబ్బిలి మహారాజావారు.

ఉద్ధారకులు.

శ్రీ రాజా వెంకటాద్రి అప్పారావు బహద్దరువారు, ఉయ్యూరు జమీందారువారు.

అధ్యక్షులు.

సాహిత్యవిశారద, కాశీభట్ట సుబ్బయ్యశాస్త్రిగారు.

కార్యదర్శులు.

కిడాంబి రాఘవాచార్యులుగారు, ఎం. ఏ., బి. ఎల్.

వింజమూరి వెంకన్నపంతులుగారు, ఎం. ఏ., (సహాయకోశాధ్యక్షులు.)

కార్యనిర్వాహక సభాసభ్యులు.

శ్రీ దివాన్ బహద్దర్ కొమ్మిరెడ్డి సూర్యనారాయణమూర్తినాయుడుగారు, (కోశాధ్యక్షులు.)

,, పిల్లారిశెట్టి రంగబ్రహ్మరావునాయుడుగారు.

,, కోటా శివనాథశాస్త్రిగారు

,, కొమ్మిరెడ్డి కేశవరామమూర్తినాయుడుగారు, బి. ఏ.

,, వెంకటి రామబ్రహ్మముగారు.

,, చిమడపోలు వెంకటరావుగారు, ఎం. ఏ.

,, ఏలేశ్వరపు వెంకటరమణసుబ్బారావుగారు, బి. ఏ., బి. ఎల్.

,, ప్రతివాదిభయంకరం పార్థసారథిగారు, బి. ఏ., ఎల్. ఎల్. బి.

,, కొండూరి ఈశ్వరదత్తుగారు, బి. ఏ.

,, కేశవరపు రామరాజుగారు.

,, వేదుల శ్రీరామచంద్రకీర్తిగారు, ఎమ్. ఏ. (ఆనర్సు)

,, వెంపరాల సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు.

శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు.

చతుర్థ సంపుటము.

శ్రీ పీఠాపురము మహారాజావారి ధనసహాయముచే రచియింపఁ బడుచున్న పెద్దనిఘంటువులోని రాయల్ సైజు 1000 పుటలుగల ప్రథమ సంపుటమును, 955 పుటలుగల రెండవసంపుటమును, 960 పుటలుగల మూఁడవసంపుటమును, 950 పుటలుగల చతుర్థసంపుటమును, ముద్రితములై విక్రయమునకు సిద్ధముగానున్నవి. ఇందు ప్రథమసంపుటమున అకారము మొదలు, ఔకారము వఱకునుగల యచ్చులాదియందుఁగల సంస్కృతాంధ్రశబ్దములన్నియుఁగలవు. రెండవసంపుటమున 'క' మొదలు 'ఙ' వఱకుఁగల శబ్దములును, తృతీయసంపుటమున 'చ' మొదలు 'తృ' వఱకుఁగల శబ్దములును, చతుర్థసంపుటమున 'తె' మొదలు 'న' వఱకుఁగల శబ్దములును గలవు. ఇదివఱకున్న నిఘంటువు లన్నిటికంటె నిది సర్వవిధముల నుత్తమమయినది. ఈపుస్తకమును రచియించుటకు ముద్రించుటకు విశేషద్రవ్యము పట్టినను ధనవంతులకేగాక జనసామాన్యమునకుఁ గూడ లభ్యముగా నుండవలయు ననుతలంపుతో నీ క్రింది వెలలు నిర్ణయింపఁబడినవి. ప్రథమసంపుటము సాదాప్రతి వెల రు 5 లు, మేలుప్రతి **(Art Paper)** రు 7 లు, ద్వితీయసంపుటము సాదాప్రతి రు 4 లు, మేలుప్రతి రు 5 లు, తృతీయసంపుటము సాదాప్రతి రు 4 లు, మేలుప్రతి రు 5 లు, చతుర్థసంపుటము సాదాప్రతి రు 4 లు, మేలు ప్రతి రు 5 లును.

Printed by N. Achutaramiah at the Cocanada Printing Works Cocanada, and Published by K. Raghavacharyulu, Secretary, Telugu Academy, Cocanada.